proLékaře.cz | 9.1.2026

50 rokov Ústavu epidemiológie Lekárskej fakulty UK v Bratislave

Dňa 7. 11. 2012 sa uskutočnil odborný seminár pri príležitosti 50.výročia vzniku Ústavu epidemiológie LFUK a 60 rokov výučby epidemiológie v medicínskom štúdiu na Slovensku. Podujatie sa uskutočnilo v priestoroch teoretických ústavov LFUK na Sasinkovej ulici v Bratislave pod záštitou dekana LFUK prof. MUDr. Petra Labaša, CSc.

Doc. MUDr. M. Špaleková, PhD., srdečne privítala dekana LFUK prof. MUDr. P. Labaša, PhD., a prodekanku prof. MUDr. D. Ostatníkovú, PhD., ako aj ďalších hostí, najmä odborníkov z epidemiológie a príbuzných odborov. Z ČR prijali pozvanie prof. MUDr. M. Špliňo, DrSc., a plk. Doc. MUDr. R. Chlíbek, PhD., z Fakulty vojenského zdravotníctva Univerzity obrany v Hradci Králové a doc. MUDr. P. Pazdiora, CSc., prednosta Ústavu epidemiológie LFUK v Plzni. Na seminári sa zúčastnili zo sesterských ústavov prof. MVDr. L. Čisláková, PhD., z LF Univerzity P. J. Šafárika a z Martinskej Jesséniovej LFUK, prof. MUDr. H. Hudečková, PhD., doc. MUDr. A. Egnerová, PhD., z Fakulty verejného zdravotníctva SZU, doc. MUDr. A. Strehárová, PhD., z trnavskej univerzity. Zvlášť srdečné privítanie patrilo RNDr. E. Kocianovej, DrSc., z SAV.

Doc. Špaleková osobitne privítala pamätníkov začiatkov ústavu na LFUK prof. MUDr. J. Štefanoviča, DrSc., doc. MUDr. I. Plešku, PhD., prof. MUDr. M. Valentu, DrSc., prof. MUDr. I. Riečanského, DrSc., prof. MUDr. M. Buca, DrSc., ako aj ďalších prednostov ústavov, klinických pracovníkov a pracovníkov ÚVZ SR a RÚVZ, s ktorými ústav úzko spolupracuje. Veľmi potešila bohatá účasť bývalých pracovníkov ústavu.

Prof. P. Labaš, CSc., v úvodnom príhovore vyzdvihol zásluhy ústavu a odovzdal Pamätné medaile LFUK jednak ústavu pri príležitosti významného jubilea, ako aj dlhoročným pedagógom doc. MUDr. S. Bazovskej, PhD., a doc. RNDr D. Guryčovej, PhD., a bronzovú medailu MUDr. V. Výrostekovej, PhD. Prof. Chlíbek odovzdal ústavu Pamätnú medailu Fakulty vojenského zdravotníctva Univerzity obrany v Hradci Králové za významný podiel na rozvoji česko-slovenskej epidemiológie.

Následne doc. Bazovská priblížila históriu ústavu za uplynulých päťdesiat rokov a v nasledujúcom bloku prednášok pracovníci ústavu prezentovali zásadné výsledky dlhodobého štúdia leptospiróz, tularémie, lymeskej boreliózy a legionelózy. Hostia predniesli ďalšie príspevky z problematík ornitózy-psitakózy u ľudí na Slovensku, chrípky A vo svete, HIV infekcie v Česku a v Plzenskom kraji ako aj vakcinácie v prevencii infekčných chorôb.

Zárodky Ústavu epidemiológie LFUK vznikali na Ústave hygieny LFUK, kde v roku 1951 bolo založené Laboratórium epidemiológie. Vedúci Katedry hygieny prof. MUDr. Vojtech Mucha v školskom roku 1952/53 poveril MUDr. Emila Kmetyho viesť prednášky z epidemiológie ako samostatného predmetu. V r. 1956 bol MUDr. Kmety habilitovaný pre odbor epidemiológie a vyšli aj prvé učebné texty. Zavedenie tejto výučby si vyžiadala nepriaznivá epidemiologická situácia infekčných chorôb, keď sa vyskytovali epidémie s vysokou letalitou najmä u detí. Epidemiológia sa vtedy vyučovala v VI. ročníku medicínskeho štúdia spolu s infekčným lekárstvom. V roku 1958 vznikol v rámci Katedry hygieny LFUK Ústav mikrobiológie a epidemiológie a neskôr po odčlenení jeho mikrobiologickej časti samostatný Ústav epidemiológie, resp. Katedra epidemiológie pod vedením doc. Kmetyho. Jej prvé zasadnutie sa uskutočnilo 19. septembra 1962.

Od 1. 2. 1991 bolo pracovisko premenované opäť na Ústav epidemiológie. Epidemiológia sa dnes vyučuje v blokoch v rozsahu 12/24 v V. ročníku všeobecného lekárstva, v rozsahu 12/12 v VI. ročníku stomatológie a od šk. r. 1996/1997 aj v anglickom jazyku. V školskych rokoch 2003/2004 až 2010/2011 sa realizovala aj výučba smerov Verejné zdravotníctvo, Ošetrovateľstvo, Pôrodná asistencia a Fyzioterapia.

V roku 1986 preberá vedenie ústavu prof. Bakoss až do roku 2000, následne doc. Bazovská a od roku 2010 doc. Špaleková. Odvtedy sa na ústave habilitovali 6 docenti (v r. 1956 Kmety, v r. 1967 Pleško a Bakoss, v r.1987 Bazovská, v r.1994 Guryčová, v r. 2009 Špaleková) a boli menovaní 2 profesori (v r. 1978 Kmety, v r. 1986 Bakoss). Pracovníci obhájili 10 kandidátskych dizertačných prác a 2 doktorské dizertačné práce. Sedem pedagógov získalo atestácie I. a II. stupňa. Pracovníci ústavu absolvovali 5 dlhodobých a 8 krátkodobých zahraničných študijných pobytov a štyrikrát sa

proLékaře.cz | 9.11.2026

podieľali na expertíznej činnosti v zahraničí. Na ústave sa celkovo riešilo 45 výskumných úloh, z toho boli v 35 projektoch hlavnými riešiteľmi pracovníci ústavu.

Podnetom pre dlhoročné vedeckovýskumné zameranie ústavu bola prvá izolácia leptospírového kmeňa v 40. rokoch minulého storočia prof. V. Muchom, ktorý aj inicioval výskum leptospiróz a ich pôvodcov pod vedením MUDr. E. Kmetyho. Vtedy sa položili základy leptospirológie na Slovensku a neskôr aj výskumu ďalších zoonóz, v 60. rokoch tularémie, v 80. rokoch lymeskej boreliózy a po roku 2 000 sa riešili aj niektoré otázky anaplazmózy v spolupráci so SAV. Od roku 1980 sa rozvíjal aj výskum legionelóz. Pracovisko dodnes zabezpečuje diagnostiku a hlásenie leptospiróz a legionelóz ako jediné na Slovensku. Na Slovensku sa potvrdil výskyt 18 sérovarov leptospír a 4 z nich (Istrica, Jalna, Bratislava, Sorexjalna), ktoré sa identifikovali ako nové, dovtedy nepotvrdené sérovary na Slovensku. V r. 1956 sa MUDr. Kmety stal členom expertného výboru SZO pre leptospirózy a členom taxonomickej subkomisie pre leptospíry a od r. 1990 bol členom aj doc. Bakoss. V roku 1974 sa pracovisko stáva Národným referenčným centrom pre leptospirózy a až do 1999 spolupracujúcim centrom pre epidemiológiu leptospiróz FAO/WHO. Neskôr bola potvrdená cirkulácia ďalších dvoch sérovarov leptospír (Hardjo, Mozdok) na našom území. Cenné výsledky priniesol i výskum tularémie v SR, odkryli sa prírodné ohniská a zistili nové aspekty meniacej sa epidemiológie tejto nákazy. Už prvé zistenia prof. Kmetyho o značnej premorenosti kliešťov boréliami poukázali na riziko lymskej boreliózy u nás, a tak sa na ústave riešili v rámci výskumu aj problémy zložitej diagnostiky tohto ochorenia. Zavedením diagnostických metód legionelóz a štúdiom ekológie legionel v našich podmienkach sa odhalila pomerne bežná kolonizácia vodovodných systémov nemocníc, obytných budov a sporadické prípady ochorení. Ústav spolupracuje s európskou pracovnou skupinou pre legionelózy (EWGLI) a hlási ochorenia do ECDC.

Po ukončení odbornej časti podujatia sa v družnej zábave pri neformálnom posedení spomínalo na uplynulé roky pri pohári vína a pohostení. Hostia priali ústavu a pracovníkom ešte veľa plodných rokov, osobných a pracovných úspechov.

Doc. MUDr. Margita Špaleková, PhD.
Ústav epidemiológie LFUK, Bratislava